

MRHOVINAR

ŠOLSKI ČASOPIS
MAJ 2023

EPAS

Šola ambasadorka

PRVA GIMNAZIJA MARIBOR

Mrhovinar
2022/2023 MAJ 1/2

Avtorji:

Lea Colnarič
Zala Grajfoner
Jaša Igrec
Martin Krvina Glavica
Manja Kurnik
Lara Mavrič
Tia Novak
Maja Pavliniç
Hana Pediček
Zarja Peček
Filip Polančič
Juš Protner
Tonka Protner
Maja Stupan
Aleksander Tomić
Ela Varl
Gal Virt
Gaja Višič
Larisa Zgoznik
Jakob Žebeljan

Urejanje:

Manja Kurnik
Nives Ornik
Zarja Peček
Tonka Protner
Maja Stupan
Maja Pavliniç

Mentorica:

mag. Tatjana Košič, prof.

Lektura:

Nina Koper, prof.

Izdajatelj:

Prva gimnazija Maribor

ISSN 1318-5659

Avtor plakatov na platnicah: Aleksander Tomić, 4. d

Foto: Arhiv šole

EPAS NA PRVI GIMNAZIJI MARIBOR

S koncem šolskega leta se približuje tudi konec projekta EPAS. Projekt EPAS, oziroma projekt šole ambasadorke Evropskega parlamenta, je projekt, ki smo ga razdelili na različne podprojekte. Sam sem se udeležil mnogih sklopov projekta EPAS in tukaj je nekaj utrinkov:

- Obisk evropskih poslancev:

V sklopu projekta je našo šolo letos obiskalo več Evropskih poslancev in visokih uradnikov Evropske Unije. Pri intervjuvanju nekaterih sem sodeloval tudi osebno. Čeprav so bile tematike pogovorov z gosti različne, je beseda tekla predvsem o aktualnih tematikah med mladimi. To so: Trajnostni razvoj, prehod na zeleno energijo, vprašanje evropske identitete ter podnebni aktivizem v Evropi in po svetu. Meni kot dijaku so obiski poslancev drastično spremenil pogled na tematike saj so njihove izkušnje in prvoosebni opisi soočanja s problemi predstavljali popolnoma nov pogled na probleme in njihove rešitve. Obisk poslancev je prinesel bližnji vpogled v protokol postopka reševanja problemov in sprejemanja zakonov na nivoju Evropske unije.

- EYE Varaždin:

Novembra smo se z majhno ekipo odpravili na obisk Evropskega mladinskega dogodka v Varaždinu, na Hrvaškem. Tamkajšnja atmosfera je bila izjemna in ljudje, ki smo jih spoznali tam so bili gostoljubni in razumni tudi do drugače mislečih. Obisk Varaždina je v projekt predstavil relativno novo tematiko, in sicer tematiko vključevanja držav v Evropsko unijo. Pred nas je postavil povsem nove probleme. Probleme s katerimi se soočajo države, ki še niso članice EU ali pa so obtičale v procesu sprejemanja. Na dogodku so nas nagovorili različni delegati in mladinski predstavniki takšnih držav, ki pa so na trenutke delovali obupano. V takšnih trenutkih smo se zavedali kakšno srečo imamo kot člani EU. Zavedali smo se, da je naše članstvo mnogo več kot zgolj skupna valuta in Schengenski sporazum. Ugotovili smo, da procesi, ki potekajo v ozadju EU ne lajšajo zgolj naših problemov ampak tudi krepijo našo kulturo in nam omogočajo, da se razvijamo kot narod, ki je del neke večje Evropske celote.

- Obisk vrtcev in osnovnih šol:

Problematika evropske identitete je trenutno zelo aktualna saj, kot kažejo ankete, večina mladih nima občutka, da so člani Evropske unije. Vzrok za takšne probleme bi naj bil pomanjkanje izobraževanja mladih o EU in o vseh njenih prednostih. Kot posledica slabljenja enotnosti med mladimi se je pojavil vzpon nacionalizma, ki pa nasprotuje idealom in temeljnim idejam EU. Da bi to preprečili, smo se z ekipo odpravili na obisk po Mariborskih osnovnih šolah. Učence smo izobraževali o projektu EPAS ter jim na zabaven in interaktiven način razložili vlogo EU v njihovem vsakdanu. Dogodek se mi je še posebej vtisnil v spomin zaradi odziva učencev na predstavitev, ki je presejal vsa pričakovanja.

Med projektom EPAS sem pridobil nemalo novih znanj, ki mi bodo definitivno koristila kot dobra popotnica za prihodnost. Ugotovil sem, da Evropska Unija ni zgolj politična tvorba držav marveč tudi platforma na kateri si države članice krepijo svojo kulturno, politično, družbeno in skupinsko identiteto.

Aleksander Tomić, 4. d

OBZORJA EPAS-A

Projekt EPAS se zaključuje, spomini in doživetja pa ostajajo. Vodeni ogledi, obiski prominentnih gostov, širjenje vrednot in vizije EU ter na koncu ekskurzija Po poteh Evropske unije svojega pečata ne bodo pustili le v obliki pridobljenega znanja, ampak tudi izkušenj, ki mi bodo prav prišle kasneje na poklicni poti. Evropska unija kroji našo prihodnost in prihodnost vseh ostalih šestindvajsetih držav družine, njena pomembnost za življenje več kot 400 milijonov ljudi se zdi zanemarljiva, a s širjenjem obzorij, ki jih EPAS pomaga odkrivati, vlagamo v EU prihodnosti po meri vseh – starih in mladih, ki bomo njeni novi nosilci, soočeni z zahtevnimi izzivi prihajajočih let.

Martin Krvina Glavica, 3. a

OBISK PETARJA MRDOVIĆA

V četrtek, 22. decembra 2022, smo na naši šoli gostili bivšega dijaka in mladinskega delegata Evropske unije, Petarja Mrdovića.

Petar Mrdović je v svojih dijaških letih obiskoval Prvo gimnazijo Maribor, nato pa diplomiral iz mednarodnih odnosov na Univerzi v Ljubljani. Leta 2020 je bil s strani Sveta Evrope izbran za mladinskega delegata za Slovenijo in trenutno opravlja svoj drugi mandat. Že v svojih mladih letih je sodeloval in se udeleževal različnih srečanj na področju Evropske unije, sedaj pa aktivno sodeluje pri promociji aktivnega državljanstva, udeležbe na volitvah in Evropske unije med državljani prek različnih projektov v Sloveniji. Je tudi aktiven član različnih projektov v Sloveniji. Je tudi aktiven član različnih nacionalnih in regionalnih organizacij. Njegove predstavitve so je udeležili tako dijaki Prve gimnazije Maribor, ki delujejo v letošnjem projektu EPAS, kot tudi profesorji in mentorji tega projekta. Z nami je delil svojo življenjsko pot, ki ga je ponesla vse do Evropske unije, predstavil, kako so izgledala njegova mladostniška leta, kakšne natečaje je obiskoval, kako je z majhnimi, a vztrajnimi koraki prišel na položaj, ki ga opravlja danes.

Njegova pot se je začela že v srednji šoli, ko je s pomočjo profesorice Blanke Pokeršnik ter svoje razredničarke osvojil številne nagrade na natečajih, povezanih predvsem z družboslovjem. Svoje delo je nadaljeval tudi na Univerzi v Ljubljani, kjer se z mnogimi izmenjavami še poglobil znanje na svojem področju.

Ob koncu je odgovoril na nekaj naših vprašanj ter nam s prikazom različnih spletnih strani pokazal, kje in kako se lahko tudi mi prijavimo in priključimo različnim aktivnostim, tečajem in delavnicam, ki jih organizira Evropska unija. Z nami je delil izkušnje sodelovanja v projektu EPAS ter nanizal nekaj idej, kako lahko izboljšamo svoje delo in udeležbo v projektu.

Sestanek z nekdanjim dijakom naše šole je bil zelo poučen in zanimiv, hkrati pa sva mnenja, da nam je dal nov zagon za še produktivnejše sodelovanje v projektu EPAS ter raznih drugih dogodkih, saj, kot nam je pojasnil gospod Mrdović, z ocenami ne prideš nikamor, če sam ne veš, kam želiš iti.

Zala Grajfoner in Lea Colnarič, 3. a

PREDAVANJE DR. GORAZDA JUSTINKA

V petek, 27. 1. 2023, nas je v okviru projekta EPAS obiskal dr. Gorazd Justinek, predavatelj in raziskovalec na Fakulteti za državne in evropske študije z nove univerze v Kranju. Pogovor je potekal o aktualnih izzivih in razvojnih dilemah v Evropski uniji. Na predavanju smo dijaki ponovili in preverili znanje o Evropski uniji ter se spomnili namena ustanovitve Evropske unije, med najpomembnejšimi razlogi so bili mir, blaginja, skupni trg in konec gospodarske krize. Skupaj s predavateljem smo si ogledali prednosti življenja v EU, teh je veliko, vendar se sploh ne zavedamo, da brez obstoja EU ne bi bile možne. Mednje zagotovo sodijo prosto potovanje oseb, prost pretok blaga in možnost izobraževanja preko programa ERASMUS. Dotaknili smo se tudi trenutnega vojnega stanja v Ukrajini in zakaj je do tega prišlo. Ob koncu smo razpravljali o ekonomiji. Veliko smo se pogovarjali o ekonomskih krizah, ki se pojavljajo vsakih 10 let, govorili smo o vrednosti kriptovalut in zlata. Vrednost zlata se giblje vzporedno z ekonomskimi krizami, medtem ko ima vrednost kriptovalut povsem svoj ritem. Pogledali smo graf o velesilah sveta – v preteklosti je bila velesila Nizozemska, kasneje Velika Britanija, danes pa so to ZDA. Večina najslavnejših in najbogatejših podjetij je prav ameriških, tudi najboljše univerze. Vendarle strokovnjaki napovedujejo konec kraljevanja ZDA, njo naj bi namreč nasledila Kitajska, ki se zelo hitro vzpenja po lestvici velesil.

Maja Stupan in Manja Kurnik, 3. f

POGOVOR Z VELEPOSLANICO REPUBLIKE NEMČIJE

30. marca smo na naši šoli imeli priložnost spoznati veleposlanico Republike Nemčije, gospo Natalie Kauther. To funkcijo opravlja skupaj z možem, in sicer vsak deluje kot veleposlanik pol leta.

Po kratkem ogledu šole smo z gospo Kauther imeli pogovor o različnih temah. Beseda je tekla o šolskih sistemih v Nemčiji in Sloveniji, programu EPAS, vlogi Slovenije in Nemčije v Evropski uniji, energetske krizi itd. Izredno zanimiva je bilo področje energetike v Nemčiji. Nemčija je namreč v procesu zapiranja vseh svojih jedrskih elektrarn zaradi želje, da bi postali povsem zelena država, ki bi energijo pridobivala le iz obnovljivih virov. Ta načrt se je zaradi energetske krize porušil in za pridobivanje zadostne energije so ponovno začeli s kopanjem premoga in reaktivacijo termoelektarn, ki so bile že zaprte, to pa je v skoraj vseh pogledih slabše za okolje kot uporaba jedrskih elektrarn. Zaradi rudnika premoga so celo izpraznili celotno vas Lützerath, ki jo nameravajo podreti. Ta odločitev je bila zelo kontroverzna in v vasi se je zbralo mnogo podnebnih aktivistov, ki so nasprotovali ideji.

Gospa Kauther kot veleposlanica seveda živi v Sloveniji in je med pogovorom omenila, da ji je naša država zares všeč. Meni, da je zelo lepa in zelena država, poleg tega se ji zdi njena majhnost zelo priročna, saj se lahko kamorkoli v državi pripelješ precej hitro. Slovenija se ji zdi popolna država za ustalitev in življenje z družino. Zelo ji je všeč tudi klasičen in staromoden videz naše šole, ki v Nemčiji ni prav pogost. Po približno eni uri smo morali pogovor končati, gospe Kauther se je namreč mudilo naprej, čeprav bi zagotovo lahko razglabljali še naprej.

Pogovor je bil zanimiv in precej sproščen, tudi gospa Kauther je zanimivo odgovarjala. V prihodnosti bi se rad podobnih dogodkov spet udeležil, ker so poleg tega, da širijo naša obzorja, precej zabavni.

Gal Virt, 3. f

OBISK JASNE PAJNKIHAR, VISOKE URADNICE IZ EVROPSKE KOMISIJE

V petek, 21. 4. 2023, je bila v okviru evropskega programa EPAS naša gostja Jasna Pajnkihar, članica kabineta evropskega komisarja Janeza Lenarčiča in nekdanja dijakinja Prve gimnazije Maribor.

Jasna Pajnkihar je magistrirala iz evropskih politik in javne uprave na prestižni izobraževalni ustanovi za javno upravo in diplomacijo, College of Europe. Od 2019 dela v kabinetu za krizni menedžment, kjer je zadolžena za Azijo in Pacifik. V Evropski komisiji dela tudi na področjih koordinacije, dela z Evropskim parlamentom in Svetom EU za zunanje in varnostne zadeve.

Dijakom Prve gimnazije je predavala o temi: *Vloga Evropske komisije v delovanju EU*, s poudarkom na področju EU kriznega upravljanja.

Govorila in poudarila je, da se EU ne zavzema le za vse države v kriznih situacijah v sklopu EU, temveč pomoč nudijo tudi državam izven nje, štabe pomoči imajo celo v Severni Koreji in drugod po svetu, kot npr. v Afganistanu, Pakistanu itd. Sodelujejo torej tudi s sekcijo Evropske komisije za razvojno pomoč tretjim državam sveta.

Povedala je, da trenutno največja kriza ni v Ukrajini, kjer vlada vojna, temveč v Afganistanu, kjer je 95 % prebivalstva brez hrane. Krizna območja, podobna Afganistanu, se delijo v 5 razredov, pri čemer 5. razred pomeni: "Danes si lačen, jutri umreš." O krizi v Afganistanu je bilo povedano tudi, da ustanavljajo prostore, namenjene izrednim šolam. Kot so to storili že v Siriji. Namen tega je, da lahko zagotovijo izobrazbo mladim, katerim so bile šole zaradi vojne uničene. Tako so zagotovili varnejše območje in izobrazbo, ki je zanje pomembna.

Beseda je tekla še o katastrofalnih poplavah v Pakistanu septembra 2022, ki se vsakoletno v bistveno manjšem obsegu pojavljajo ob monsunskem deževju. Na primeru tega je podrobneje pojasnila delovanje EU – povedala je, da ne poskušajo samo olajšati posledic naravnih nesreč, ampak jih tudi preprečiti, npr. priprava nasipov, da zmanjšajo vplive prihodnjih poplav. Želijo torej odpraviti vzroke nesreč, da trajno odpravijo težave, ki prizadenejo ljudi po svetu.

Maja Pavlinić, 3. f

ZNANJE ZA DRUGE

V okviru projekta EPAS smo dijakinje 3. f-razreda, Zarja Peček, Tonka Protner, Maja Stupan in Manja Kurnik, izvedle več ur pouka na osnovni šoli Franceta Prešerna. Delovale smo pod mentorstvom profesorice Blanke Pokeršnik, ki koordinira celoten projekt, in profesorice Tatjane Košič, ki nas je vodila pri izdelavi interaktivnega kviza.

Naše ure z devetošolci so potekale v dveh delih. Najprej smo učencem na kratko predstavile Evropsko unijo: vzroke za njen nastanek, simbole EU, delovanje institucij (podrobneje Evropski parlament) in vplive EU na naša vsakdanja življenja. V drugem delu ure pa smo z učenci utrdile njihovo znanje s pomočjo interaktivnega spletnega kviza, ki se je pri učencih izkazal za velik uspeh.

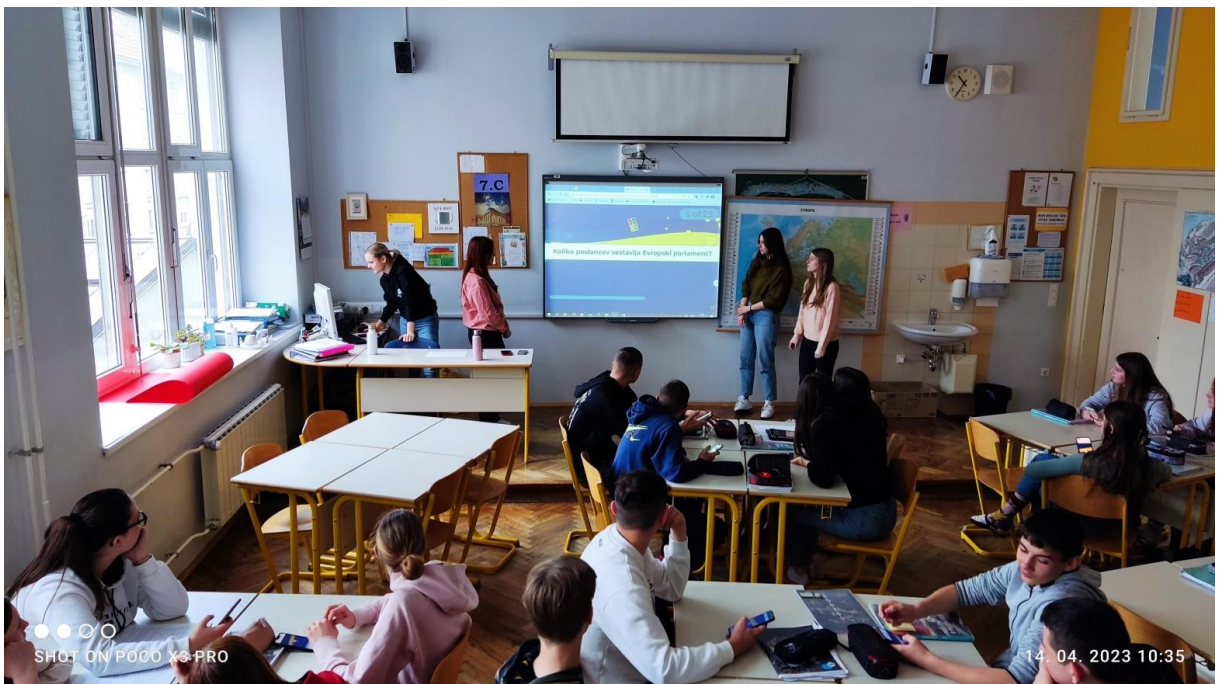
Devetošolci so pri urah zelo aktivno sodelovali. Presenečene smo bile, da so marsikaj že vedeli, bili so pa seveda zelo zavzeti za sprejemanje novih informacij. Postavljali so vprašanja, se zabavali in se marsikaj naučili. Na koncu ure smo izvedli še kratko evalvacijo, kjer so na prazne liste papirja zapisali, kaj so ta dan novega izvedeli. To nam je služilo kot izvrstna povratna informacija o našem delu.

Krasno smo se ujele tudi s profesorico Mirjano Colnarič, ki nas je na Osnovni šoli Franceta Prešerna lepo sprejela. Gospa Colnarič je med drugim nekdanja dijakinja Prve gimnazije Maribor in bivša dijakinja profesorice Blanke Pokeršnik. Tudi ona nam je podala kakšen nasvet, kako izboljšati in popestriti učno uro.

V zadnjih minutah ure se je pogovor z učenci navezal na Prvo gimnazijo Maribor. Spoznale smo se namreč z nekaterimi bodočimi dijaki, ki so nas lahko povprašali o naši in njihovi novi šoli. Me pa smo jim lahko iz "prve roke" povedale, kako krasno je hoditi v šolo na Prvo gimnazijo Maribor.

Zahvaljujemo se našima mentoricama, profesoricama Blanki Pokeršnik in Tatjani Košič, ter Osnovni šoli Franceta Prešerna, ki je bila pripravljena sodelovati z nami. Nadvse nas je navdušilo zanimanje devetošolcev za Evropsko unijo, kar nas seveda kot ambasadorke šole Evropskega parlamenta razveseljuje. Iz izvedenih učnih ur smo tudi me ogromno pridobile, predvsem smo nadgradile veščine nastopanja in podajanja znanja. Izkusile smo, kako je biti "učitelj", kako je morda takrat, ko te vsi ne poslušalo, ter kako pritegniti in motivirati učence. Veselimo se novih sodelovanj z osnovnimi šolami in predajanja znanja o Evropski uniji.

Zarja Peček, Tonka Protner, Maja Stupan in Manja Kurnik, 3. f

RAZPRAVNI PREDLOGI V OKVIRU PROJEKTA EPAS – Če bi jaz odločal(a) ...

ZELENA PRIHODNOST – TRAJNOST V PROMETU

Na Prvi gimnaziji Maribor smo se v povezavi z zeleno prihodnostjo Evrope, konkretno Slovenije in Maribora, celostno opredelili do razvoja trajnosti v prometu. Trenutno doseganje ciljev namreč ne pomeni dolgoročnega obvladovanja emisij, zato je potrebno prizadevanja za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov na nacionalni ravni okrepiti in obravnavati prednostno. Menimo, da se morajo v skladu z NEPN (nacionalni energetske in podnebni načrt) čim prej pripraviti usmeritve, smernice in spodbude za pripravo regionalnih cestnoprometnih središč na regionalni in tudi občinski ravni. Potrebna je boljša integracija prostorskega in celostnega prometnega načrtovanja. K skrajšanju potovalnega časa bi pripomoglo tudi uvajanje rumenih pasov za vozila javnega potniškega prometa v mestnem in medkrajevnem prometu.

Poudarili bi projekt, ki se je razvil v naši prestolnici, P+R – parkiraj in se pelji z avtobusom. S tem projektom se je zmanjšala količina emisij v mestu. Ta projekt je lahko spodbuda in zgled dobre prakse za druga večja industrijska slovenska mesta, kjer se na delo pripelje ogromno ljudi. Dijakinja naše šole in članica naše EPAS ekipe se na primer vsak dan vozi v šolo z mamo. Tako nenehno opazuje kolone avtomobilov na semaforjih v Bohovi. Povprečno v enem intervalu križišče prevozi 80 avtomobilov in po navadi pri semaforju ne čakamo samo enkrat. S temi parkirišči in javnim zelenim prevozom bi bistveno zmanjšali emisije toplogrednih plinov. V Ljubljani znaša vozovnica za takšen avtobus in parkirišče 1,30 €, kar znaša, če v mesecu delamo 20 dni, 26 €, to je bistveno manj, kot znaša cena mesečne kartice za garažno hišo. Eno parkirišče P+R bi se tako lahko nahajalo na Bohovi in drugo v Pesnici pred krožiščem. Parkirišča bi lahko bila opremljena tudi s polnilnicami za električne avtomobile. Od tam pa bi vozili električni avtobusi v mesto, do večjih podjetij, v bolnišnice in nakupovalna središča. Torej do območij, kamor dnevno v velikem številu prihajajo ljudje. Za nemoteno delovanje bi morali avtobusi voziti neprestano, vsakih pet do deset minut. Na avtobusih bi lahko bili tudi e-skiroji, ki bi si jih lahko izposodili ter tako odlično dopolnili javni potniški promet. Takšne skiroje uporabljajo že marsikatero prestolnice po svetu, tudi Dunaj. V Mariboru sicer poznamo že sistem izposoje koles, vendar je to zagotovo premalo. Z razbremenitvijo prometa in zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov bi mesto Maribor postalo bolj prijazno za turiste in tudi prebivalce. Kot dijaki Prve gimnazije Maribor namreč dnevno opazujemo gnečo v mestu in menimo, da je nujno treba realizirati enega izmed takšnih trajnostnih projektov.

Avtorice: Zarja Peček, Maja Stupan, Manja Kurnik, Tonka Protner

Mentorja: Aljoša Ciglar, prof., in Mitja Kobale, prof.

IZOBRAŽEVANJE V PRIHODNOSTI – UPORABA UMETNE INTELIGENCE

Problem: neenakost izobraževalnih sistemov v Evropski uniji

Šolski sistemi v državah EU se zelo razlikujejo, kar se odraža v znanju vsakega posameznika, še posebej pa na različnih ravneh osvojenega znanja in spretnostih znotraj enakih starostnih skupin v različnih državah članicah EU. To je po našem mnenju v nasprotju z glavnim vodilom Evropskega izobraževalnega prostora, da naj bo izobraževanje in usposabljanje kvalitetno za vse. Kaj imamo pri tem konkretno v mislih? V zadnjem času so migracije iz različnih vzrokov postale evropska stalnica. Če se družina preseli, to pomeni, da morajo šoloobvezni otroci menjati šolo, kar pa v praksi ni tako enostavno, saj ni nujno, da se bo lahko otrok, ne glede na to, ali je udeleženec primarnega ali sekundarnega izobraževanja, brez težav vključil v izobraževalni sistem druge države članice EU. Zaradi raznolikosti in predvsem zelo različnih meril vrednotenja znanja sta dostopnost in kvaliteta učnih vsebin zelo različna.

Rešitev: Vključitev umetnostne inteligence

S pomočjo umetne inteligence bi lahko tako učenci kot učitelji lažje dostopali do znanja, ko bi ga potrebovali, omogočala bi primerljivost v ravneh in standardih znanja med različnimi državami. Izobraževalna orodja bi z uporabo umetne inteligence poenostavila in pospešila razvoj izobraževalnega procesa in bila v pomoč pri razvoju sposobnosti učencev, zagotavljala bi poenotena merila znanja, bila v pomoč pri ocenjevanju znanja ter omogočala podporo pri nujenju povratnih informacij. Omogočala bi univerzalen dostop in seveda poenostavila uradne postopke pri ugotavljanju ravni znanja v navedenih primerih.

Umetna inteligenca je učinkovito orodje, ki ga lahko platforme za e-učenje uporabijo za poučevanje geografije, jezikov, računalniškega programiranja, medicinske diagnostike, fizike, matematike, kemije, genetike in drugih predmetov. Orodja z umetno inteligenco pomagajo učencem izboljšati njihove spretnosti in šibka področja izven šolske učilnice. Učencem bi tovrstna orodja zagotavljala pomoč v primerih, ko so predavanja v tujem jeziku, prevedla bi namreč vse, kar učitelj pove. To bi odprlo nove možnosti za učence, ki se učijo določena strokovna področja na različnih ravneh. Umetna inteligenca bi lahko z vsem omenjenim revolucionarno spremenila izobraževalne sisteme. Uporablja pa se lahko tudi za ustvarjanje pametnih vsebin, kot so digitalni vodniki, učbeniki, videoposnetki in tudi kratke vsebine z navodili. Zavedamo se, da so napredne tehnologije lahko uporabljene oziroma zlorabljene tudi v neljube namene, vendar smo prepričani, da bi z dovolj veliko mero vloženega truda strokovnjakov iz različnih držav takšne možnosti zmanjšali na minimum in tako evropski mladini omogočili napredne načine učenja, ki bi zagotavljali enakovrednost vsem.

Avtorice: Larisa Zgoznik, Tia Novak, Ela Varl, Hana Pediček, Gaja Višič

Mentorica: Zorana Fabrici Robnik, prof.

ZAPOSLOVANJE V PRIHODNOSTI – PRAVICA DO DIGITALNEGA ODKLOPA

Pravica do digitalnega odklopa

Digitalna tehnologija je omogočila prožnejše organiziranje dela glede na prostor in čas (npr. delo na daljavo in mobilno delo, ki temelji na IKT). Vendar zmožnost dela kjer koli in kadar koli lahko privede do večje intenzifikacije dela, tekmovalnosti in dela na zahtevo.

Raziskave Eurofounda so pokazale, da je za zaposlene, ki opravljajo mobilno, na IKT temelječe delo (TIKTM), bolj verjetno, da bodo imeli daljši delovnik, manj počitka ter manj predvidljive in bolj neredne urnike. Od začetka pandemije koronavirusa se je delo od doma povečalo za skoraj 30 %. Pričakovati je, da bo ta odstotek ostal visok ali pa se celo še povečal. Iz te raziskave je razvidno tudi, da je za delavce, ki delajo od doma, v primerjavi s tistimi, ki delajo v prostorih delodajalca, dvakrat bolj verjetno, da bodo prekoračili zgornjo mejo 48 opravljenih delovnih ur na teden. Skoraj 30 % tistih, ki delajo na daljavo, poroča, da vsak dan ali večkrat tedensko delajo v svojem prostem času. Med delavci, ki delajo v pisarni, je takih manj kot 5 %.

Priča smo razcvetu nove kulture dela, utemeljene na še nereflektiranih možnostih, ki jih nova tehnologija omogoča. To je "kultura dostopnosti 24 ur, 7 dni na teden in 365 dni letno".

Trenutno na ravni EU ni enotno urejene pravice delavcev do odklopa, vendar pa obstaja obsežna pravna ureditev, ki je za to področje pomembna in ureja povezana vprašanja delovnega časa, delovnih razmer ter kakovosti dela in življenja delavcev. Negativni trendi spodbujajo vlade in socialne partnerje v evropskih državah, da iščejo načine, kako se odzvati na tveganja, ki jih prinaša digitalizacija dela.

V nekaterih evropskih državah, kot so Francija, Španija, Belgija, Portugalska, Luksemburg, Italija, Nemčija in Danska, že obstajajo zakonska določila, ki urejajo pravico do odklopa pri delu na daljavo. Težko pa navedemo natančen seznam držav in tovrstne zakonodaje, saj se ta vprašanja še vedno razvijajo, poleg tega pa se zakonska določila lahko razlikujejo tudi med različnimi sektorji in vrstami delovnih mest v posamezni državi.

Evropski poslanci so 21. januarja 2021 večinsko sprejeli resolucijo, v kateri pozivajo Komisijo, naj predlaga zakonodajo, ki bo tistim, ki delajo na daljavo, omogočila digitalni odklop zunaj delovnega časa.

Zakonodaja bi morala na enotni evropski ravni določiti tudi minimalne zahteve za delo na daljavo ter delovne pogoje, delovni čas in čas počitka. Trenutno še ni nobenega uradnega evropskega pravnega okvirja, ki bi to pravico zagotavljal. Najbližje temu je trenutno direktiva "Direktiva 2003/88/EC" iz novembra 2003. Iz tega izhaja, da na potezi ostaja Evropska komisija. Ta je že zagotovila, da bo ustrezno pospremila pobudo, a do zdaj še ni ukrenila ničesar.

Menimo, da je pravica do odklopa temeljna pravica, ki delavcem zagotavlja, da jim zunaj delovnega časa ni treba opravljati z delom povezanih nalog, kot so telefonski klici, pisanje elektronskih sporočil in drugo digitalno komuniciranje. Prav tako jim teh nalog ni treba opravljati med počitnicami in drugimi oblikami izostankov od dela. To še posebej velja za delo na daljavo, kjer sta delovni in zasebni prostor ter delovni in zasebni čas težko ločljiva. Naše

mnenje podpira skrb mnogih strokovnjakov, saj je v prihodnje pričakovati še več mobilnega dela, opravljenega v manj standardno določenem delovnem času.

Predlogi naših rešitev:

1. Namestitev sistemskih blokade na službene telefone, računalnike, tablice, ki bi preprečile delo v času nadur. Da bi preprečili izrabo "pravnih lukenj", bi ukrepali z zagotovitvijo ustrezne opreme za vse delavce s strani delodajalca na službeni račun.
2. Ureditev pravnega okvirja sankcioniranja (če delavec sam ne privoli in se odloči za takšen način dela), kot so denarne globe, javne objave kršiteljev, izključitev delodajalcev iz določenih združenj in podobno, s katerimi bi obvarovali to pravico.
3. Jasno zapisana pričakovanja delodajalca glede načina in pogojev dela: določitev dnevnega delovnega časa, ali se bo od delavcev pričakovalo biti "on-call" in redno spremljati službeno situacijo tudi zunaj ur in nadur, ali so dolžni odgovarjati na službene klice in sporočila itd.
4. Redno spodbujanje službenega odklopa s strani delodajalcev, saj je pomembno, da se zaposlenim zagotovi ustrezen čas za počitek in sprostitev. S tem bi, po našem mnenju, ustvarili ustrezne pogoje dela, ki tudi pri prostorsko in časovno prožno organiziranemu delu ne ogrožajo zdravja, varnosti ter kakovosti življenja.

Avtorji: Jakob Žebeljan, Jaša Igrec, Lara Mavrič

Mentorica: Blanka Pokeršnik, prof.

O ENERGETIKI

Osnova razpravnih predlogov:

1. Evropa se nagiba k t.i. čisti energiji brez škodljivih vplivov za okolje. Kdaj bo po vašem mnenju končno čas, da prenehamo uporabljati premog in ostala fosilna goriva? Ali obstajajo pri tem kakšna tveganja?
2. Kakšne so bistvene razlike med obnovljivimi ter zelenimi viri ter kam sodi fuzijska energija in kam jedrska in ali sta to energiji prihodnosti?
3. Ali menite da, lahko EU postane energetska samozadostna? Kako bi to dosegla?
4. Kaj se vam zdi boljša rešitev za izboljšanja okolja? Zmanjšanje porabe energije (ker je veliko pridobimo z fosilnimi viri) ali popoln prehod na okoljsko nevtralne vire energije? Čemu je EU bližje?

Avtorji: Juš Protner, Filip Polančič in Gal Virt
Mentorja: mag. Matej Kos, prof. in Aljoša Kancler, prof.

ePas

Šola ambasadorka